

JAARBOEK
VAN HET
KONINKLIJK NEDERLANDSCH GENOOTSCHAP
VOOR
MUNT- EN PENNINGKUNDE

ONDER DE ZINSPREUK

„Concordia res parvae crescunt”

TE

AMSTERDAM

Commissie van Redactie:

Mr. J. VAN KUYK ('s-Gravenhage),
Dr. W. F. BAX (Amsterdam),
Dr. J. W. A. VAN HENGEL (Utrecht),
Dr. J. H. JONGKEES (Bussum).

XXXV 1948,
TWEEDE GEDEELTE

AMSTERDAM
UITGAVE VAN HET GENOOTSCHAP
1948

DE MUNTWET 1948

door

Dr J. W. A. VAN HENGEL

Bij Koninklijk Besluit van 13 Juli 1948 (Staatsblad Nr. I 292) is het tijdstip van inwerkingtreding der Muntwet 1948 (Wet van 15 April 1948, Staatsblad Nr. I 156, houdende nieuwe regeling inzake het Nederlandsche Muntwezen) bepaald op 1 Augustus 1948.

Het is op zijn plaats, in dit *Jaarboek* een korte uiteenzetting te geven betreffende de totstandkoming dezer Wet, den inhoud daarvan en de gevolgen welke in het Nederlandsche Muntwezen in de naaste toekomst tengevolge van de inwerkingtreding zullen optreden.

Reeds spoedig na de bevrijding van ons land besloot de Minister van Financiën „gezien de vraagstukken op het gebied van het Muntwezen, welke thans om oplossing vragen en, gezien de noodzaak te komen tot een muntzuivering” bij zijn Beschikking van 26 Juli 1945 in te stellen een Muntcommissie 1945.

Aan deze commissie, bestaande uit de leden Prof. Mr Dr G. M. Verrijn Stuart (Voorzitter), Mr E. A. Lieftrinck (Secretaris), sindsdien in deze functie opgevolgd door Drs S. N. Eisma, Prof. Dr H. M. H. A. van der Valk, Prof. Dr F. A. G. Keesing, Dr A. Houwink en Dr J. W. A. van Hengel, werd opgedragen van advies te dienen omtrent:

- a. de te nemen maatregelen tot zuivering van de bestaande muntcirculatie;
- b. de inrichting van de muntcirculatie in de toekomst;
- c. eventueele codificatie van muntvoorschriften.

De werkzaamheden dezer Commissie hebben geleid tot de indiening, bij Koninklijke Boodschap van 12 Juni 1947, van een Ontwerp van Wet, welks inhoud op 27 Januari 1948 door de Tweede Kamer der Staten-Generaal en op 13 April d.a.v. door de Eerste Kamer zonder hoofdelijke stemming is aanvaard.

Indien wij de nieuwe Muntwet vergelijken met haar voorgangster van 1901, zooals deze laatste sindsdien gewijzigd was, dan blijkt een aanmerkelijke vermindering van de in de toekomst gangbare coupures één der belangrijkste consequenties te zullen vormen. Immers, 10- en 5-guldenstuk, halve gulden, 2½- en ½-cent komen in de nieuwe Muntwet niet meer voor en zullen dus binnen afzienbaren tijd ongangbaar worden verklaard.

Van de overblijvende coupures worden dukaat, rijksdaalder en gulden onveranderd gehandhaafd, maar het zilveren kwartje en dubbeltje worden vervangen door stukken uit zuiver nikkel vervaardigd, weliswaar van gelijken diameter (dit laatste speciaal met het oog op de belangrijke functie welke deze coupures in automaten vervullen) maar met gewichten van 3, resp. 1½ gram, onder handhaving der karteling.

De vierkante stuiver van cupro-nikkel zal plaats maken voor een rond exemplaar in muntbrons (gewicht 3½ gram, diameter 21 mm.), terwijl de bronzen cent in gewicht en diameter teruggebracht wordt van 2½ gram, resp. 19 mm. tot 2 gram, resp. 17 mm. Deze beide coupures zullen een gladden rand krijgen.

In de Wet is verder vastgelegd, dat alle coupures (behoudens de dukaat) op de voorzijde den Koninklijken beeldenaar zullen dragen; de dukaat behoudt zijn eeuwenoude kenmerken.

Daar het niet in het voornemen ligt voorshands tot aanmaak van rijksdaalders en guldens over te gaan, zijn slechts voor kwartje, dubbeltje, stuiver en cent de beeldenaar van de keerzijde nader vastgelegd in het Koninklijk Besluit van 13 Juli 1948 (Staatsblad Nr. I 293). Voor het kwartje en dubbeltje zal deze gevormd worden door de Koninklijke kroon boven de waarde-aanduiding 25 cent en 10 cent, benevens het jaartal, het munt- en muntmeestersteeken; voor den stuiver en den cent uit de waarde-

aanduiding 5 cent en 1 cent, voorzover den stuiver betreft versierd met een oranje-tak, benevens het jaartal, het munt- en muntmeestersteeken.

Zooals uit de afbeeldingen blijkt, zijn zoowel voor den Koninklijken beeldenaar als voor de keerzijden geheel nieuwe ontwerpen tot stand gekomen; deze zijn gemaakt door Prof. L. O. Wenckebach.

De behandeling van deze aangelegenheid is de opdracht geweest van een Commissie, bestaande uit de leden Dr J. Kalf (Voorzitter), A. M. Hammacher, Dr J. W. A. van Hengel, Mr J. van Kuyk en Jhr D. C. Röell, welke Commissie bij Beschikking van den Minister van Financiën van 14 Mei 1947, in overleg met den Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen in het leven werd geroepen.

Ter uitvoering van haar taak werd aan een 5-tal kunstenaars, te weten Mej. M. Gobius, M. Andriessen, L. H. Sondaar, Prof. L. O. Wenckebach en H. M. Wezelaar verzocht, in besloten prijsvraag deel te nemen aan een inzending van ontwerpen voor een nieuwen beeldenaar van 's Rijks munten.

Na beoordeeling van deze ontwerpen kwam de Commissie unaniem tot het besluit, de inzending van Prof. L. O. Wenckebach bij den Minister van Financiën voor te dragen voor uitvoering, met welke beslissing deze laatste zich heeft kunnen vereenigen.

Nadat vervolgens de Koninklijke goedkeuring voor deze ontwerpen was verkregen, kon een aanvang gemaakt worden met de vervaardiging van het benodigde stempelgereedschap.

Tijdens deze werkzaamheden werd inmiddels het besluit van H. M. de Koningin bekend om afstand te doen van den troon, waarbij de inhuldiging van Koningin Juliana op 6 September 1948 werd vastgesteld. Dit besluit oefent voorshands geen invloed uit op den Koninklijken beeldenaar, daar, na raadpleging ter zake van de Prinses-Regentes, gedurende het Jubileumjaar 1948 met den beeldenaar van H. M. Koningin Wilhelmina zal worden gemunt; eerst in 1949 zal derhalve een wijziging in den beeldenaar der voorzijde tot stand komen.

Als consequentie van de Muntwet 1948 zullen derhalve uit de circulatie gaan verdwijnen de halve gulden, het 2½- en ½-centstuk, terwijl het gouden 10- en 5-guldenstuk daarin niet meer zullen terugkeeren. Na aanmaak van de nieuwe munten zal kunnen worden overgegaan tot het buiten omloop stellen van de zinken pasmunt, het zilveren 25- en 10-centstuk, alsmede den cupronikkelen stuiver, terwijl de bronzen cent vervangen zal worden door een uit hetzelfde muntmetaal vervaardigd stuk van geringere afmeting en gewicht.